

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Ček račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva b, telefon 2992

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

India docet

Medtem ko je konferenca zunanjih ministrov v Zenevi narodom Evrope namesto obljubljenih Panevropske podarila neko z lažnivo sentimentalnostjo prepojeno resolucijo o potrebi miru, so se delegati Indije sporazumeli z zastopniki vladajočega angleškega naroda, da se osnuje indska federacija, ki se bo pod britsko krono vladala sama. Sad posvetovanj, ki niso trajala več ko dva meseca, je zedinjenje kontinenta, ki je enak evropskemu po obsegu, po številu prebivalstva in različnih držav, po številu in raznorodnosti ras, jezikov in ver pa ga še daleč prekaša. Člana tako zvané kulturne skupnosti Evrope, ki se že leto dni muči z Briandovim načrtom, ne da bi se bila iz golih diskusij porodila ena sama črta bodočega realnega obrisa združenih evropskih držav, mora spriči otipljivega rezultata londonske konference, kjer sta se sestala dva polarno nasprotna svetova, pač obiliti vsaj skromna rdečica sramu...

Kdor skuša razumeti, če ne opravičiti, težave, ki se stavlajo na pot federaciji evropskih narodov, ki je zamišljena najmanj že sto in petdeset let, ta se seveda sklicuje na velike krvne, socialne in kulturne diference med evropskimi narodi. Toda temu je treba postaviti nasproti dejstvo, da je ni v Evropi nikjer take rasne razlike, kakor n. pr. med prabitnimi rodovi himalajskega predgorja ali Cejlona in že ostarevaljočimi prebivalci Bengala, ki imajo za seboj par tisočletij kulture. Ali kje v Evropi imamo toliko antagonizem, kakor je med častilec enoboštvenega, treznega islama ter pogani, kojih domišljija se izdejstvuje v najbolj fantastičnih oblikah čiščenja lesenih malikov, opic in svete krave? Kjer so verske borbe še do naših dni s krvjo oblivale tla v potokih. Kjer poleg brahmanca, ki se zariva v najbujnejše sisteme mistike, živi budistični asket enostavnega zanikanja realnega bita in usmiljenja z vso stvarjo, ki se muči v dozdevnosti neobstoječega sveta. Kjer bajeslovno bogatim radžam hlapčije milijone nemaničev. Kjer se ogromni državni teritoriji vladajo po knezi bodisi očetovsko bodisi despotično še po fevdalnem ustroju, dočim se drugi upravljajo po metodah moderne demokratične birokracije. Kjer toliko ljudi živi v najpogubnejših blodih, modreci kakor Gandi in Tagore pa zbujujo po iztenčenosti pa čistosti svojega duha občudovanje vsega sveta. Kjer se ljudje delijo v kaste, od katerih se najnižja v svoji zavrženosti ne smatra vredna niti pogleda niti slučajnega dotika druge. In vendar so zastopniki Indije in Anglije tako narodnomanjšinsko vprašanje kakor vprašanje zaščite posameznih izpovedi v primeroma zelo kratkem času zadovoljivo rešili, dočim si Evropa s tem problemom v Zenevi beli glavo že trinajsto leto brez najmanjšega rezultata...

Sprava pri okrogli mizi v Londonu je po večjem delu zasluga angleškega narodnega genija, česar tudi noben Indec ne bo zanikal. Toda če se hoče ta zgodovinski položaj razumeti pravilno in pravično, je treba vpoštevati, da vsa državna umetnost Anglije, naj jo je potem bolj pripisati modri skrbi zase ali pa znanim idealističnim stremljenjem te čudovite rase, ne bi bila ničesar dosegla, če ne bi bila našla pravega odmeva ne samo v mehkem in skrajno vzprejemljivem indskem srecu, ampak tudi v indski miselnosti. To je zavest skupnosti, bratstva in ljubezni, odpuščanja in razumevanja, človeškega dostojanstva in velikodušnosti, ki se od nekdanjega izraza v najvišjih umotvorih indskega duha, je pa po nesrečnih zgodovinskih neprilikah bila potlačena in izkazana do skrajne točke propada. Bil pa je zopet učinek kulturnega dela Anglije, ki je kljub vsem trdotam, izkoriščanju in delnemu neumevanju te plemenite narodne osobine Indije ali ojačila ali zopet zbudila in tudi njega ostale zmožnosti vzgojila tako daleč, da je danes v Kalkuti na univerzi, ki jo vodijo indski učenjaki in kulturni delavci, mogoče dobiti enako visoko izobrazbo ko na najboljšem visokem zavodu znanosti na Zapadu. To sodelovanje angleškega genija in globoke rodne kulture Indije je rodilo svoje sadove v sedanosti. Danes si bosta muslimani in hindu podala bratsko roki za politično kooperacijo in kulturno ter gospodarsko delo v veliki indski federaciji, dočim se v Evropi narodi, tudi če so iste vere ali pa so celo istega krvnega izvora, sovražijo do popolnega nerazumevanja in do želje po popolnem iztreljenju enega ali drugega...

Razmotrivač to porazno nasprotje, ne smemo pozabiti enega faktorja, ki je brez dvoma najbolj omogočil federacijo indskih držav in narodov. Ta faktor je čisto političnega značaja, ima pa seveda svoje korenine v ethosu tako Angležev kakor Indcev, gotovo pa predvsem v anglosaški rasi. To je svobodoljublje, namreč spoštovanje lastne svobode in svobode drugega, toleranca in možnost sodelovanja najrazličnejših ljudi in ljudskih tvorb ter skupin, ne da bi se zaradi potrebne enote prikrajševale ali uničevale naravne pravice, bodisi narodnega in jezikovnega bodisi kulturnega ali kakršnegažekoli značaja posameznih delov celote. To je nekaj, česar vsa Evropa do danes ne zmore. Zato so združene države Evrope slejkoprej samo fata morgana v puščavi in kaosu nečloveških, nekrščanskih in nemoralnih narodnih in drugih borb in trenj, kojih smisel pod lakom vse naše kul-

Kraljevsko mesto Zagreb v pričakovanju kraljevske dvojice

Zagreb, 24. jan. ž. Jutri dopoldne prispeta v Zagreb Nj. V. kralj in Nj. V. kraljica. Že vse mesto je danes okrašeno z zastavami. Pripravljajo se na najodličnejši sprejem vladarja in vladarice. Okna so okrašena s cvetjem. V posameznih izložbah so razstavljene slike kralja in kraljice. Obisk ima velik pomen. To pa tembolj, ker bo tokrat kraljevo bivanje v Zagrebu daljše. Prvikrat je prišel kralj v Zagreb kot regent l. 1920, drugikrat ob priliki proslave 100-letnice hrvatskega kraljestva. Takrat je bila navzoča tudi kraljica Marija.

Tretji obisk je najpomembnejši, ker pridetja kralj in kraljica na daljše bivanje. Ves Zagreb, posebna pa zagrebška družstva, ki jih je okrog 600, se pripravljajo z vsem svojim članstvom za sprejem.

Že danes so prišli v Zagreb ministri Sibeničnik, Preka, Demetrovič, Sverljuga in Drinković, Dvorna čakalnica je okrašena s cvetjem in drž.

zastavo in preprogami. Danes dopoldne je prispela v Zagreb kraljeva garda z godbo. Garda se je nastanila v vojašnici Zrinjskega. Dvorni voz bo na kolodvoru pričakala četa kraljeve garde z gardno godbo in fanfaro. Za časa kraljevega bivanja v Zagrebu bo na kraljevem dvorcu izobešena zastava. Izmenjava straže se bo vršila vsak dan ob 11 na svečan način. Vse časopisje prinaša sliko kralja in kraljice in navdušene članke, kjer pozdravlja njih prihod.

Zagreb, 24. jan. ž. Cim so prišle prve vesti o prihodu kralja in kraljice v Zagreb, je nastalo v hrvatskih vaseh ogromno navdušenje. Okoliški kmetje so se dogovorili, da pridejo v Zagreb in da sprejmejo kralja. Kmetje se pripravljajo na pot v Zagreb na konjih, z avtobusi in vlaki. Prišli bodo v skupinah z lastnimi godbami in državnimi zastavami.

Na progi Belgrad-Zagreb se povsod, kjer se bo kralj vozil skozi, pripravljajo slavnostni

sprejemi. Iz mnogih mest pridejo deputacije, da se poklonijo kralju. Župan Siska je izdal proglas na prebivalstvo, da se udeleži sprejema kralja in da mesto okraši z zastavami.

Zagreb, 24. jan. ž. Danes so se na zagrebških ulicah pojavili kraljevi gardisti, mladi in močni ljudje. Pojav gardnih častnikov je dal mestu živahno noto. Povsod so simpatično sprejeti. Pretekle dni je prišlo dvorno osobje. Z vlakom je prispelo več avtomobilov. Snoči so napravili nekaj voženj po mestu, predvsem radi tega, da soferji spoznajo zagrebške ulice. V Gornjem gradu, kjer bo bival kralj, vlada velika živahnost.

V večernih časopisih so številna društva objavila pozive, da se članstvo udeleži jutrišnjega sprejema. Mestno županstvo je izdalo proglas, v katerem poziva meščanstvo, da se udeleži jutrišnjega manifestacijskega sprevoda po mestu.

Boj za in proti bogoslužju v domačem jeziku

Slovenska duhovščina se je radi krivičnega postopanja fašističnih oblasti v vprašanju cerkvenega jezika v Primorju pritožila na sv. Stolico, ki je odposlala nekoga kapucinskega škofa, da prouči položaj in preišče verske razmere v slovenskem delu Italije. Odposlanec Vatikana se je nekaj časa mudil v Gorici in je sedaj v Trstu. Kakor na povelje fašistični tisk baš sedaj nadaljuje z ljuto olenzivo proti slovenski duhovščini in zlasti proti goriškemu nadškofu dr. Sedeju. Tukaj prednjači tržaški »Piccolo«, ki pobija argumente za slovensko bogoslužje, ki so umišljeni in jih je sam postavil, ogiba se pa glavnega argumenta, ki govori za bogoslužje v materinem jeziku, to je dušni blagor vernikov in pa naravni zakon pravičnosti, ki zahteva spoštovanje materinega jezika od katerikoli oblasti.

Tržaški tisk zahteva odstranitev nadškofa Sedeja.

Včerajšnji »Piccolo« (sobota 24. t. m.) piše torej med drugim sledeče: »Eden izmed dokazov, ki naj upravičijo slovenski jezik v cerkvi in ki je napravil vtis na nepoučene, je baje nevarnost, da bi slovenska duhovščina kmečke mase kraškega in obsoškega prebivalstva odtrgala od rimske cerkve in jih povedla v naročje pravoslavja. Brez bojznosti, da bi se zmotili, moremo reči, da je tako govorenje brez podlage. Kajti protitalijansko zadržanje drugojezičnega klera v zadevi bogoslužja in poučevanja mladine v verouku ne izvira toliko iz lastnega nagiba, kakor iz želje, istovetiti se s čustvovanjem in željami svojega pastirja, nadškofa goriškega. Ko bi se na vodstvu nadškofije nahajal Italijan po rojstvu in mišljenju, bi slučajni protitalijanskega mišljenja med hribovsko kmečko duhovščino postali hitro zelo redki in bi se jih brez vsega lahko izločilo. Nadškofi in škofi so, ki narode duhovščino. To je zakon, ki velja tisočletja, in je ključ za moč in slavo katoliške cerkve. — Sicer pa so kmetje na Krasu in Posočju tako udani rimski cerkvi, da ne bi sledili duhovniku, ki

bi jih hotel povesti v pravoslavlje. Na vsak način se bi rimska cerkev znala braniti proti takim grožnjam, ki jemljejo njen ugled tudi že s tem, da si jih postavlja kot možnost. Potem pa še druga, mnogo važnejša stvar je tu: tak korak bi imel čisto političen protitalijanski značaj in ne bi mogel pustiti brezbrizne politične oblasti, ki bi na prvi mig posegle vmes, da zatro gibanje, nevarno javnemu redu.»

Smisel vsega članka je toraj ta, da se mirno in brez nevarnosti lahko zatre slovensčina v bogoslužju. Predpogoj, da se to zgodi, pa je odstranitev slovenskega nadškofa v Gorici.

Tržaški Iramazonški list, ki na tak način »zastopa koristi Cerkev«, hoče očitno vplivati na izid gori omenjene preiskave in vršiti pritisk na vaticanske kroge, da odločijo proti resničnim koristim Cerkev. Da Vatikani ni voljan ugoditi nacionalističnim zahtevam fašističnih krogov, kaže odgovor v »Osservatore Romano« od 23. januarja na govor glavnega upravitelja apelacijskega sodišča v Trstu, ki smo ga omenili tudi v »Slovenec«.

»Osservatore Romano« brani slovensčino.

»Osservatore Romano« piše:

»Višji državni pravnik apelacijskega sodišča v Trstu je v svojem nastopnem govoru izrazil upanje, da se bodo stopnjema ukinili gotovi sistemi, zlasti oni, ki se nanašajo na rabo jezika, ki ni naš.« Isto bi se tikalo tudi bogoslužja, »kjer se v obmejnih pokrajinah rabi jezik, o katerem nihče od sedaj na italijanski zemlji ni smatral potrebno, da ga pozna«. Tako se je izrazil govornik, ki je malo preje ugotovil, da se poznanje italijanskega jezika kot naravnega jezika v tej slovenski pokrajini vedno bolj razširja. Torej do sedaj še ni dovolj razširjen.

Logično in pravično je torej, da duhovnik vsaj toliko časa, dokler se to ne zgodi, rabi za verski pouk v dušni prid vernikov jezik, ki je za ljudi najlažji in ki ga verniki najbolje razumejo.

Zaključek ženevskih zasedanj

Razorožitvena konferenca bo trajala šest mesecev

Zeneva, 24. jan. kk. Na koncu današnje dopoldanske javne seje Sveta Društva narodov je prišlo prvič do nastopa med dr. Curtiusom in Briandom. Henderson je izrazil upanje, da se mora pripravljeno leto, ki je še na razpolago za razorožitveno konferenco, porabiti za to, da se bodo mogli doseči čim večji rezultati. Upati je, da bodo številke, ki se bodo vstavile v načrt konvencije, izkazovale čim največ dosegljivo razorožitve. Dr. Curtius je nato izjavil, da bi se na ta način moglo vzbuditi mnenje, da je načrt konvencije že trdna podlaga in obvezna za vse udeležene vlade in da ga je treba samo še opremiti z nekaterimi številkami. Dr. Curtius je dostavil: »Mi tega načrta nikdar nismo sprejeli ter je bil samo poslan vladam v vednost. Pri pomnil bi tudi rad, da je celo vprašanje sistema razorožitve še odprto in da zato nikakor ne gre

samo za vstavitve številke.« Ta govor nemškega zunanjega ministra je dal Briand povod, da je še energičneje branil načrt konvencije kot temelj bodoče razorožitvene konference. Pripomnil je: »Sedaj imamo vsi dolžnost, da najprej vsi prispevamo k temu, da v teh zadnjih dvanajstih mesecih ne bo prišlo do novih nemirov. Gotove pridržke povsem razumem, vendar pa tudi z vsem poudarkom opozarjam, da se mora delo komisije smatrati povsem za resno in da se ne sme smatrati za postransko.

Zeneva, 24. januarja. kk. Danes je bilo 62. zasedanje Sveta Društva narodov zaključeno. Njegovi posli so bili tako obsejni, da bodo nekateri njegovi odbori, ker niso dokončali dela, še jutri morali poslovati, da pripravijo najpomembnejše za prihodnje zasedanje.

Franc. vlada ponudena Lavalu

Pariz, 24. januarja. AA. Havas poroča: Predsednik republike Doumergue je poveril sestavo vlade Lavalu, ki je ponudbo sprejel. Minister zunanjih zadev Briand je Doumergu brzojavil, da bi v tem trenutku ne mogel naprtiti si poleg zunanjega ministristva še predsedstva vlade.

ture je edino ta, da nadvlada samo eden, drugi pa da kot manjvredni robujejo, če jih že ni moči uničiti.

Ogromno izprtje v Angliji

London, 24. januarja. kk. V Manchestru je bilo glasovanje delavcev bombažne industrije o tem, ali naj se pooblastijo njihove strokovne organizacije za poravnala pogajanja z lastniki. Pri glasovanju so delavci to pooblastilo za pogajanja svojim strokovnim organizacijam odklonili z 90.770 proti 44.990 glasovom. Bati se je, da bo radi tega izprtih še nadaljnjih 200.000 tekstilnih delavcev.

Dunajska vremenska napoved. Oblačno. Padavine. Sveži zapadni vetrovi. Na gorah snežni viharji. Nevarnost lavin. Padece temperature.

Volitve v SUZOR

Belgrad, 24. januarja. AA. V vprašanju, ali delavci in nameščenskih poverjenikov in njihovih namestnikov SUZOR, v smislu § 123, navodil za te volitve, je minister za socialno politiko in narodno zdravje izdal tale sklep: 1. Da mandat delavskih in nameščenskih poverjenikov in namestnikov, izvoljenih pred 15. januarjem 1929, kakor tudi poverjenikov, izvoljenih po dogovoru, katerih mandat poteče leta 1930., ugasne z 31. decembrom 1930. 2. Da volitve delavskih in nameščenskih poverjenikov v podjetjih po čl. 1 zakona o zaščiti delavcev, ki zaposlujejo vsaj 10 delavcev, ako se izvrše po odredbah navodil za te volitve, veljajo še dalje. 3. Da sklep Zr. br. 301 z dne 15. januarja 1929 glede odložitve volitev izgubi veljavo. O tem sklepu so obveščene kraljevske banske uprave in delavske zbornice v državi.

Novi ban zetske banovine

Cetinje, 24. januarja. AA. Danes je prispel na Cetinje novi ban zetske banovine dr. Uroš Krulj. Zbrana množica je navdušeno klicala kralju in predsedniku vlade in novemu banu.

„Spodnje Posjekovo“

Belgrad, 24. januarja. AA. Na prošnjo občinskega odbora vasi Lajtersperg v mariborskem okraju je šef vlade general Peter Zivković dovolil spremembo imena v Spodnje Posjekovo.

Italija premešča diplomate

Za opolnomočenega ministra v Sofiji je imenovan Giuliano Cora, v Kabul poide Vincenzo Galanti.

Za konzula v Zagrebu je imenovan Carlo Umilta, za konzula v Solunu Italjo Zaopoli, za konzula v Gradcu Luisi Nardi.

Zasedanje banskega sveta

Ljubljana, 24. jan. AA. Na tretji seji banskega sveta je gospod Mihelčič Alojz prošil po pravo zapisnika prve seje v toliko, da je v svojem govoru poudarjal, naj naša vlada upošteva izvoz hmelja ne samo pri sklepanju trgovinskih pogodb s Češkoslovaško, temveč pri sklepanju takih pogodb z drugimi državami sploh.

Ban dr. Marušič je sporočil banskemu svetu, da je industrijska komora v Belgradu stavila na razpolago en vagon lanenega semena kmetovalcem. Seme bo razdeljevala Kmetijska družba sporazumno z bansko upravo.

Pri razpravi o proračunu prosvetnega oddelka je gospod Steblonik Martin izjavil, da so postavke za Narodno galerijo in gledališče prevelike. Pridržuje, da teh zavodov ne smemo omalovaževati in da ne bi kazalo jih ukiniti. Prosi za pojasnila, v kakšne svrhe je postavljena postavka za

stanarino učitelstvu.

ko se vendar v to zavezane občine. Z veseljem je pozdravil postavko 2 milijona dinarjev za zgradbo šol kot podporo občinam in 4 milijone dinarjev kot prispevek banovinskemu šolskemu fondu. Te postavke naj bi se z državnim prispevkom še povečale in bi se pomagalo občinam pri vršenju njihovih zakonskih obveznosti. Bremena, ki jih nalaga zakon občinam za šolstvo in za učitelstvo, so tako ogromna in trda, da jih ravno revnejše občine ne zmorejo. Ta bremena imajo za posledico veliko nezadovoljnost, a posledica te nezadovoljnosti postane lahko tudi komunizem. Nezadovoljnost ljudstva je naperjena v prvi vrsti proti županom, ki morajo izvrševati zakon. Zaradi neprilike in težkoč pri teh poslih pa odlagajo mnogi župani svoja mesta. Zaradi dajatev, ki jih prejema učitelstvo, ga ne zavida samo podeželsko ljudstvo, temveč tudi drugo uradništvo. Tudi delovni čas učitelstva v primeru z drugimi državnimi uradniki ni tolik. Nekateri učitelji imajo komaj po par ur službe na dan. Pridni učitelji so redke izjeme.

Govornik je nato govoril

o Sokolu kraljevine Jugoslavije

ter je izjavil, da je postavka za podporo Sokolu prevelika. Da ne bo napačnega mnenja, izjavlja, da on nikakor ni nasprotnik sokolske ideje, ker se je sam takoj po ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije prijavil kot podporni član Sokola. Mnenja je, da se mora vsaka dobra stvar sama razvijati. Pogoji pa so dani le v mestih, ne pa na deželi, kjer ni uspeval ne Sokol ne Orel, pojavljajo pa se dejstva, ki niso v prilog Sokola. Govornik je predlagal, naj se postavka za Sokola zniža in za prihranek porabi za povzdigo kmetijstva in zadržništva.

G. dr. Koritnik Bogdan je predlagal, naj se postavka za šolske zgradbe in za banovinski šolski sklad znatno poveča. Podpora za Sokola naj se še za enkrat toliko zviša. Pokritje se mora najti v dokladah k direktnim davkom, katerih osnova znaša 80 milijonov dinarjev. Ako ostane pri sedanjih dokladah, bo znašal povisek v proračunu 5 milijonov dinarjev, od katerih naj se 500.000 Din da za Sokola kraljevine Jugoslavije, a ostalo za šolske zgradbe. Prosil je, naj se občine v čebarskem okraju, ki so itak bolj siromašne in katerim so sedaj naložena težka bremena po zakonu o narodnih šolah, znatno podprejo.

G. dr. Obersnel Maks odgovarja g. Stebloniku Martinu glede Sokola ter je izjavil, da je izjavil, da je sokolskemu pokretu sedaj dana možnost in volja, da se njegov program izvrši tudi po deželi. Zato se je tudi v zadnjem času začela aktivna organizacija po deželi. Na deželi naj razvija Sokol vsaj svoj minimalni program. Ni izključeno, da so v tej organizaciji, ki je tako razvita in velika, mogoče tudi osebe, ki v njo ne spadajo. Tem osebam, če se jim kaj takega dokaže, gotovo ni mesta v tej nacionalni ustanovi. Sokol se zaveda v polni meri svoje naloge. Da bo mogel izvršiti svoj program, je potrebno, da se izpolni z vsemi krogi naroda. Državna politika je z zakonom dala Sokolu kraljevine Jugoslavije večje naloge, kot jih je imel Sokol dosedaj. Zato je tudi banovina po zakonu dolžna, da podpre delovanje Sokola. Končno prosi za povečanje te podpore za Sokola kraljevine Jugoslavije v višini, kot jo je predlagal Savez Sokola kraljevine Jugoslavije.

G. Košir Anton je predlagal, naj banovina prevzame na svoj proračun vsaj dve tretjini

katehetskih nagrad.

Govornik je o težkih bremenih, ki jih nalaga zakon o narodnih šolah občinam ter je prošil, naj se upošteva spomenica Kmečke zveze. Obrazložil je razne težnje konjiškega okraja glede šolskega vprašanja ter je prošil za ustanovitev meščanske šole v Kojnteah.

G. Prepeluh Albin je izjavil, da treba z ozirom na vesplošno gospodarsko krizo gledati na štednjo. Podpora za Sokola naj se porabi predvsem za akcijo na deželi.

G. Lončar Ivan je dejal, da so očitki, ki so bili izrečeni proti učiteljem, presplošni, ker je mnogo dobrih učiteljev. Ilijonov dinarjev, ki je namenjena za zgradbo narodnih šol.

G. župnik Faflik Frane je govoril o težkih gospodarskih in nacionalnih prilikah prekmurskega prebivalstva do zedinjenja Sikal je zastavljeno tega prebivalstva v gospodarskem, posebno pa v nacionalnem in prosvetnem oziru ter je poudarjal, da je ravno zaradi tega prekmurskega prebivalstva sedaj najbolj potrebno nacionalne podpore ter nacionalne in prosvetne povzdige in vzgoje. Zaradi tega je nujno potrebno, da se ohrani v Murski Soboti celotna gimnazija. Naprosil je bansko upravo, naj v tem oziru vse stori pri centralni vladi in naj tudi sama prisloži z zneskom 300 do 400.000 Din na pomoč. Taka pomoč je vsekakor potrebna, da se uredi in upostavi nacionalna zavest med našim ljudstvom, predvsem v obmejnih krajih. Temu ljudstvu, ki je toliko trpelo, naj se da prilika, da se v miru in zadovoljstvu razvije in napreduje. Izročila pozdrave vsega prekmurskega prebivalstva banu, na katerega delo gleda narod s polnim zaupanjem, in banskemu svetu ter končuje s vzklikom: »Naj Bog ohrani Nj. Vel. kralja Aleksandra in Njegov Viskoki kraljevski dom.«

G. Veršič Ivan se je pridružil predlogu, naj se omežene ženske ne nastavlja kot učiteljice in naj se nastavitve žensk sploh omeji, posebno na deželi. Navajal je neprilike, ki jih imajo občine z dajatvami učitelstvu.

G. Babnik Valentin je prošil pojasnila, ali se bodo iz postavke za meščanske šole podpirale vse meščanske šole ali samo tiste, katere so prej podpirale okrajne blagajne, odnosno okrajni zaslopi.

G. dr. Roš Franjo je govoril o namestitvah in premeštitvah učiteljev ter priporočal, naj se ne pretirava z ustanovitvijo sporednic ter navaja primer v Laškem, kjer imajo nekateri razredi komaj okoli 30 otrok.

G. Litov Stefan je prošil, naj se uredi šolski okoliš med občinami Turnišče in Ranjkovci. Pridružil se je predlogu g. Faflika glede ohranitve polne gimnazije v Murski Soboti.

G. dr. Goričan Alojz je govoril o nastavljanju učitelstva.

G. Serbinek Ivan je predlagal, naj se poleg narodnim gledališčem da podpora tudi podeželskim odrom. Šolske počitnice naj se uredijo po željah krajevnih šolskih odborov in po krajevnih prilikah.

G. Lebinger Hinko je izjavil naslednje: Občine so z dajatvami učitelstvu obremenjene. Te dajatve znašajo skoraj eno tretjino vseh občinskih proračunov. Zaradi tega se prepada med učitelstvom in narodom, ki je nastal po vojni, povečuje, mesto da bi se zmanjšal. S temi dajatvami so zlasti udarjene male občine. Priporočal je, naj bi država plačala učitelstvo kakor druge uradnike, ako pa to ne gre, naj se stavijo dajatve učitelstvu v banovinski proračun. Isto naj se zgodi glede katehetskih nagrad. Preključ naj se odredba, po kateri smejo šolski upravitelji kot tajniki krajnega šolskega sveta odpirati pošto in hraniti pečat, forej vršiti posle, ki so predvsem pridržani predsedniku. Preključ naj se tudi prepoved poučevanja nemškega jezika po učiteljih izven šole. Postavke za podporo gledališč se mu zdijo prevelike, ker je tudi on mišljenja, naj se te ustanove same vzdržujejo. Te postavke naj bi se raje uporabile kot podpore društvu za humanistične vede. Prosil je, naj se revnejše občine ne silijo k zidanju šol.

G. dr. Sajovic Ivan je poudarjal, da znašajo izdatki za prosveto 11% celotnega proračuna, kar ni preveliko. Kar se tiče pritožb proti učiteljem, so v splošnem upravičene. Krive temu so v glavnem prejšnje razmere, ko je bilo učiteljsko vprašanje politikom in je bilo učitelstvo porazdeljeno v politične labore. Postavka za podporo Sokolu kraljevine Jugoslavije naj se zviša.

G. Čizek Alojzij se pridružuje izvajanjem dr. Roša glede nepravilnosti forsniranja novih razredov kakor tudi glede neracionalnosti gotovih učiteljskih premeštitev. Dalje priporoča, naj se več ne dogaja, da se bivši šolski voditelji pridružijo svojim prejšnjim zavodom kot pridrženi učitelji.

G. Lipej Fran stavi predlog, naj se izpremeni zakon o narodnih šolah, v kolikor se tiče dajatev stanarine in kuriva po občinah. Te doklade preveč obremenjujejo ravno ravne občine. Te dajatve naj bi prevzela banovina ali pa država. Prosi, naj se občini Senovo nudi izdatno pomoč za odplačevanja dolga, ki ga je najela za zgradbo nove meščanske in osnovne šole. Pridružuje se predlogu g. župnika Faflika, naj se vsekakor ohrani višja gimnazija v Murski Soboti.

G. Gajsek Florijan se pridružuje izvajanjem dr. Roša in dr. Čizeka.

G. Mihelčič Alojz priporoča, naj se pri podporah za šolske zgradbe upošteva tudi občine, ki so poslednja že dogradila, a morajo sedaj odplačevati dolgove. Opozoril je na gluhoneme in je pred-

Velik preokret v Nemčiji

Brüning prevzame zun. ministrstvo — Za sodelovanje s Francijo

Berlin, 24. januarja. kk. Mnogi dogodki poslednjih dni, posebno nova politična orientacija katoliškega centra, dokazujejo, da se nahaja Nemčija na predvečer važnih dogodkov. Govori se namreč, da bo takoj po zasedanju Društva narodov dr. Curtius odstopil. Njegov odstop je v zvezi z novo smerjo nemške zunanje politike pod vodstvom centra za ožje sodelovanje s Francijo in proti sodelovanju z Italijo in Rusijo, katero politiko je izvajal dr. Curtius daleko bolj intenzivno, kakor je v interesu nemške države. Ta politika je v nasprotju s politiko, ki jo je inavguriral in vodil dr. Stresemann.

V zvezi z novimi smermi nemške zunanje politike bo Nemčija dobila od Francije posojila v iznosu 4 milijarde frankov na pet let. Toda imela

Poljska manifestira za Jugoslavijo

Varšava, 24. januarja. AA. »Poljski Zbrojnik« in »Kurier Vilonski« objavljata izbrpne članke o jugoslovanski kraljici Mariji, in prinašata o njej obširen življenjski opis, v katerem poudarjata njene vrline kot matere in osebnosti. Članke sklepata, da mora Jugoslavija čakati lepa bodočnost, ko ima tako kraljico.

Varšava, 24. januarja. AA. Krščansko-socialni organ »Reč Pospolita« ter »Denik Porani« prinašata uvodni članek izpod peresa znanega duhovnika Kneblovskega, ki se bavi z razmerami v Jugoslaviji. Kneblovski prikazuje vprašanje konkordata in naglašja, da je to vprašanje v Jugoslaviji večje nego na Poljskem, ker so v Jugoslaviji tri vere. Dalje Kneblovski demantira fantastične glasove o naši državi.

Zveza industrijev o zakonu o zavarovanju delavcev

Pod predsedstvom g. Dragotina Hribarja se je dne 21. t. m. vršila LXII. seja Predsedništva zveze industrijev. V razpravi o načrtu zakona o zavarovanju delavcev se ugotovi, da pomenijo materialne določbe načrta izvestno izboljšanje napram sedanjemu stanju. Nasprotno pa načrt ne prinaša one reorganizacije uprave zavarovanja, katero smo ponovno zahtevali. Predsedništvo soglasno s sklepom ankete, ki se je vršila dne 20. t. m. pri Zbornici za TOI v Ljubljani, da se naj Oredni urad za zavarovanje delavcev likvidira in nadomesti z Zvezo zavarovalnih zavodov vseh banovin. Tako spreminjeni zakon bo omogočil volike prihranke. Dokler se ne izvede predlagana reorganizacija in se ne dosežejo pričakovani prihranki, se ne sme izvesti starostno zavarovanje delavcev, ker je vsprko čim dalje ostrejša krize nemogoče naložiti našemu gospodarstvu nova socialna bremena. Predsedništvo sinatra, da je resolucija predstavnikov organizacij nameščenecv vse kraljevine, sklenjena na sestanku dne 18. t. m. v Belgradu, ki zahteva izločitev intelektualnih delavcev in trgovskih nameščenecv iz obsega delavskega zavarovanja ter raztegnitev pokojninskega zavarovanja nameščenecv, ki je danes v veljavi v Sloveniji in Dalnatejii, na vse državo, načeloma upravičena. Ker Trgovsko-bolniško in podporno društvo v Ljubljani ne sprejema v zavarovanje onih nameščenecv, ki so zaposleni v tovarnah, je vplivati v tem smislu, da bo to društvo zavarovalo vse industrijske nameščenecv, ki pripadajo Pokojninskemu zavodu.

Industrijei o ban. proračunu

Predsedništvo razpravlja o banovinskem proračunu za 1931-32. Davščne in takse, katere obre-

legel, da bi bilo tudi za to treba ukreniti, da se uporabljajo za člane človeške družbe. Naj se v priložnem proračunu predvidijo za to primerne postavke.

G. Robič Srečko se kot zastopnik obmejnega kraja pridružuje predlogom dr. Koritnika in dr. Sajovic glede izdatnega zvišanja podpore Sokolu kraljevine Jugoslavije.

G. dr. Senčar Matej je predlagal, naj postavke za posamezne muzeje ostanjejo. Zakon o narodnih šolah je nesrečno stiliziran, ker uvaja neposredne dajatve učitelstvu. Učitelstvo samo pa čuti odločnost teh dajatev.

G. Lipej Fran prosi za posredovanje, da bi se čimprej izdal zakon o meščanskih šolah.

G. Kurent Alojz je podčrtaval, da zaradi neposrednih dajatev trpi ugled učitelstva in katehetov, ker se smatrajo ti krivi, da mora dajati kmet ta težka bremena.

G. ban dr. Marušič je konstatiral, da je prišlo do zaključka, da je v celoti proračun banovinske politike bil smatran kot dober in pravilno sestavljen. Glede postavke za Sokola kraljevine Jugoslavije obžaluje, da zaradi finančnih težkoč ni mogel v celoti ugoditi predlogu Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije.

Glede učitelstva so mu že znani razni prigovori, ki so bili izrečeni. Učitelstvo ima poleg duhovništva vse pogoje, da narod izobrazuje. Učitelstvo pa se mora v polni meri zavedati svojih nalog, predvsem mora tudi znati, da je ono tu zaradi naroda in ne nasprotno. Učitelstvo pa se mora usposobiti za to svoje delo. Vsak učitelj mora priti v kraj, kjer mora izvršiti svoj maksimum. Usposobile se bodo tudi učiteljice, da bodo delovale v pravem narodnem in sokolskem smislu. Bremena občin za učitelstvo so sicer velika, a ono tega ni krivo.

Dravska banovina po pravici slovi, da ima smisel za civilizacijo. Mi slovim kot eni prvih v državi. Naša gledališča so nekaj vrhunec naše kulture. Naše stremljenje mora biti in je, da se take ustanove ohranijo, kar je danes mogoče, ako jih izdatno podpiramo.

Znana mu je nacionalna zavest v Prekmurju, znano mu je tudi, da Prekmurje ni moglo biti delno našega napredka. Zato pa moramo biti hvaležni Prekmurcem, da so ohranili naš jezik in ljubezen do domovine in da so nam ostali zvesti. Naša dolžnost je, da jih podpiramo, da bodo mogli skupaj z nami korakati k napredku in razvoju.

Besedo je nato povzel g. pomočnik bana dr. Pirkmajer. Pravi, da Slovenci radi podčrtavajo svojo kulturno samobitnost. Ta kulturna samobitnost je vsota duševnih dobrin, katero je treba čuvati ne samo zaradi Slovencev, temveč tudi kot del kulture naše jugoslovanske domovine. Iz tega vidika je banska uprava stavila v proračun za prosveto postavke, ki naj služijo temu cilju. Nato govoril o šoli, gledališču itd.

Nato je bila seja prekinjena.

bi se pa obvezati, da v tem času, dokler traja kredit, ne bo prihajala na dan z revizionističnimi vprašanji, niti ne bo zahtevala moratorija za reparacije. Jamstvo za to posojilo bi nudila nemška industrija z ozirom na težki gospodarski in finančni položaj države.

Dr. Brüning je trdno odločen iti po tej poti. Edino mu je bil do sedaj napoti dr. Curtius. Radi tega bo dr. Brüning tudi prevzel zunanje ministrstvo. Francija je nerazpoložena radi nacionalistične propagande, vendar se naglašja možnost, da bi nacionalisti mogli sodelovati ne samo na vladi, nego prevzeti v svoje roke tudi vso oblast. Dr. Brüning je odločen, da prične ostro borbo proti narodnim socialistom. V prvi vrsti bi od industrijskih krogov zahteval, da Hitlerjevi stranki odrečejo vsako finančno pomoč.

Varšava, 24. januarja. AA. Kongres jugoslovansko-poljske lige bo dne 24. aprila v Poznaniu. Pri tej priliki bo cela vrsta prireditelj in predavatel. Uvodno predavanje bo imel predsednik trgovsko-industrijske zbornice v Poznaniu dr. Vasško o predmetu: »Jugoslavija in njeni gospodarski odnosi do Poljske«.

Kongres se bo delil na tri odbore: prometni, trgovinski in turistični. Prometnemu bo predsedoval predsednik trgovinske zbornice v Lvovu, trgovinskemu predsednik trgovinske zbornice v Varšavi, turističnemu delegat iz Krakova.

Vsakemu odboru bo dodeljen tudi jugoslovanski član, ki se bo s Poljaki menjal pri predsedovanju.

menjujejo industrijska podjetja, so napram lanskemu letu znatno povečane. Uvaja se nova visoka obremenitev s taksami na nakladanje in razkladanje za prevoz na železnici. V nobenem primeru se ne bi smele te takse pobirati od blaga, ki se prevaža samo na industrijskih tirih in sploh ne pride na cesto. Pobiranje banovinskega kuluka mora biti v skladu z določbami zakona o samoupravnih cestah, ki dopušča kuluk le tedaj, če redna sredstva in v kolikor ne zadostujejo za izvedbo odobrenega programa za določeno leto. Zaenkrat še ne obstoji v zakonu predvideni petletni gradbeni program. — Banovinski proračun mora upoštevati vso opasnost splošne gospodarske krize.

Nova uredba o notarjih

Belgrad, 24. januarja. AA. Na podlagi § 250, drugi odstavek zakona o javnih beležnikih (notarjih) se more v roku 2 mesecev po objavi uredbe o številu in sedežih notarjev izvršiti zasedba mest določenih z gornjo uredbo. Zato se vabijo vsi, tudi dosedajni javni beležniki, ki so postavljeni na razpoloženje (§ 250, 3 odst. zakona o javnih beležnikih), ki žele kompetirati na katero izmed notarjskih mest, da pošljejo najkasneje do 15. februarja t. l. svojo prošnjo, taksirano s 5 Din neposredno na ministrstvo za pravosodje. V prošnji lahko vsakdo kompetira na več mest in naznači po vrsti mesta, kakor se zanj najbolj zanima. Prošilci, izvršeni dosedanje javne beležnike, ki so postavljeni na razpoloženje, kakor tudi odvzetniki morajo prošnji priložiti dokazila (izpričevala in slično) o tem, da obstoje pogoji po § 6 odnosno 8 in 243, 2 odst. zakona o javnih beležnikih, in da ne obstoje pogoji, navedeni v § 9, 1. odst., točka 1, 2, 3, 5, 6, 7 in 8 istega zakona,

Pismo iz Ženeve

Ženeva, 22. jan. 1930.

Ko boste to pismo sprejeli, gospod urednik, bo Ženeva najbrže zopet prazna. Prtljaga se v velikanskih tovornih avtomobilih prevaža na kolodvor in preklada v očiščene in blesteče posebne vozove delegatov, ki so se pripeljali iz vseh krajev sveta. Ženeva je podobna jensekemu dnevu, ko začne padati listje. Slovo vedno vzbuja melanholijo, posebno še v Ženevi. Marsikateri izmed gospodov bo stisnil zadnjič roko temu ali onemu kolegu. Drugič bodo prišli novi ljudje. Poslavljeni se, pravi francoski pregovor, C'est mourir un peu, je podobno umiranju. Za koga naj ta rek bolj velja, kot pa za ženevske stanke? Če se spominjamo onih navdušenju polnih zborovanj v prvih letih po vojski, ko se je s širokosrčnimi gestami gradila nova Evropa, ko so vsa nakopičena sovražstva tonila v prekipajoči želji po vesoljnem bratstvu in ljubezni, potem moramo pritrditi, da je misel evropskega sodelovanja z vsakim ženevskim slovesom nekoliko umrla.

Veliko mednarodnih prvakov, ki so igrali prvo vlogo v Ženevi, ni več. Vrvenje zgodovinskega razvoja jih je pometlo s seboj ali potisnilo na stran. Ko smo mi stari Ženevčani gledali prihajati razne delegate k ravnozaključeni konferenci, nemške, zavite v severne kožuhe; nonšalantne, brezbrizne Angleže, fine in elegantne Francoze, aristokratske Španjolce, nedoljive rumene obraze Japana, ter vso ono plejado tajnikov, pisarjev in novinarjev, ki so s svojim hruščem in truščem spremljali vsakokratno zbiranje mednarodno-političnih zvezd, nam je prišlo na misel, da smo se še bolj postarali. Vse novo, vse neznano. Samo Briand je še naš stari znanec, on je še stebel Ženeve. Nobena kriza ga ni podrla, samo postaral se je tudi on. Če se spominjamo njegovih govorov, ki so povzročili, da so vzdrhtele najbolj čiste strune človeškega srca, se nam dozdeva, kakor, da smo bili pri veličastni božji službi v starodavni katedrali, ko ob koncu zabujajo orgle in zamesejo med osivele oboke polne slovesne akorde, ki se potem vlivajo dol na vernike v strnjeni valovih najmilejše harmonije. To je bil Briand. Tega ne poznamo več. Seveda, takrat je bil rezonanca še dobra, danes pa je Evropa, ki je svojčas že znala drhteti, preobložena s trdim gramozom nacionalističnih utopij in pohojenih, neuresničenih želja. Danes Evropa ne vibrira več!

Tako je tudi predsinočni Briandov mirovni manifest, vsebinsko lep in neoporečen v prednašanju, izzvenel brez velike odmeva, kakor se porazgubijo akordi organista za verniki, ki se trumoma ženejo proti zrodu. Po desetih letih shajanja in zborovanja, mirovni manifesti res ne napravljajo več dobrega utisa. Oni iz Locarna, Thoirya, Londona in Pariza so nas razvedili. Nad Evropo se čimdalje bolj zbirajo gavrani.

Na dnevnem redu konference je bila cela vrsta vprašanj. Zamisljeno je bilo, da bo panevropski koncert najkrasnejši uvod za druge točke, ki so izgledale manj harmonične. Briand bi imel zasvirati svojo vijolino, ter zapeti, kakor rajski ptica svojo očarajočo pesem o vesoljnem bratstvu. V tem omiljenem ozračju bi se potem obravnavala bolj trnjeva vprašanja, kakor poljsko-nemški spor, klici po pomoči raznih narodnih manjšin, voľo grmeče iz gospodarsko uničenih agrarnih držav, suženjstvo v Liberiji, splošna razorožitev. Vse se je izvršilo po spodu. Panevropska komisija je podčrtala potrebo vseevropskega sodelovanja, poljski in nemški zunanji minister sta izobnela svoje govore, manjšinsko vprašanje se je preložilo na prihodnje zasedanje Sveta DN, usoda dveh milijonov sužnje v Liberiji je bila izročena v novo proučavanje posebni komisiji, ki naj pozneje priinese svoje predloge, poljedelskim državam se je obljubil nov mednarodni kongres, ki ga naj skliče Mednarodni agrarni inštitut v Rimu. Obetalni so jim posebne agrarne kredite, ki bi velesilam dovolili, da se smejo vmešavati v notranjo politiko obdarovancev; glede razorožitve pa se je izrazilo soglasno mnenje, da se naj prihodnje leto skliče mednarodna razorožitvena konferenca v kakem mestu, ki razpolaga z zadostnimi hoteli, da bo moglo pogostiti kakih 4000 delegatov. Izbrala se je zopet naša draga, stara Ženeva. Na koncu je sledila zopet bolj ganljiva točka z mirovnim manifestom, ki je ublažil vso razburjenost in zavil morebitne situosti in prestale težave v usmiljenja polni plašč ljubezni do vesoljnega mira. Harmonija je motila nekoliko pariška vest, da je bil strmoglavljen Steegov kabinet. En sam grenek spomin je še ostal, katerega tudi mirovni manifest ni mogel izbrisati, namreč dejstvo, da se je prvič na mednarodni konferenci jasno in složno pokazala interesna skupnost med Italijo, Nemčijo, Rusijo in Turčijo.

Delegati bodo odšli in nas prepustili svojim premišljevanjem. Mi bomo pa ohranili vtis, da je sedanje zasedanje bilo eno najbolj klavernih vse povojne dobe, ter je dokazalo, da bodo morali na žalost treskniti v evropsko javnost elementarni dogodki, da jo zdramijo k realnemu mišljenju. Tega nobeden ne želi, a vsa mednarodna politika po njem vpije. Naj čuva Bog nad Evropo in njeno kulturo!

ter izpričevalo o moralni neoporečnosti, ki ga more izdati pristojna oblast po čl. 6 pravilnika o izvršitvi zakona o javnih beležnikih.

Dosedajni javni beležniki, ki jih je pravilnik za izvršitev zakona o javnih beležnikih zatekel na položaju javnih beležnikov, prilože prošnji samo dekret o prejšnji namestitvi, odvetniki pa izkaz odvetniške zbornice, da so vpisani v vrste odvetnikov in da vrše prakso v zmislu predpisov § 9, točke 1 do 7 zakona o javnih beležnikih. Prošnje, ki se dostavijo po 15. februarju t. l., ne pridejo pri tem nameščanju v poštev.

Belgrad, 24. jan. m. 15. februarja se bodo v Madridu pričela pogajanja med Jugoslavijo in Španijo za sklenitev trgovinske pogodbe.